

**พัฒนาการการสอบใบอนุญาตขับขี่ของกรมการขนส่งทางบก ระหว่างปี พ.ศ. 2554
- 2561 ***

คหณิกา สาครวาสี **

คำสำคัญ : พัฒนาการ/ใบอนุญาตขับขี่

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันปริมาณการใช้รถใช้ถนนของผู้คนนั้นมีจำนวนที่เพิ่มมากขึ้น อาจเห็นได้จากสถิติจำนวนรถที่เข้ารับการจดทะเบียนใหม่กับทางกรมการขนส่งทางบก ซึ่งในปี พ.ศ. 2560 มีจำนวนทั้งสิ้น 3,067,278 คัน และในปี พ.ศ. 2561 มีจำนวนทั้งสิ้น 3,093,791 คัน โดยในเดือนมกราคม พ.ศ. 2562 นี้ มีจำนวนผู้จดทะเบียนรถใหม่ไปแล้วเป็นจำนวน 285,958 คัน (กลุ่มสถิติการขนส่ง, 2562) เมื่อรถมีจำนวนเพิ่มขึ้น ก็จะต้องมีจำนวนผู้ขับขี่ที่เพิ่มขึ้นไม่มากนักน้อย อีกทั้งผู้ขับขี่เหล่านี้ก็ต้องมีใบอนุญาตในการขับขี่เสียก่อนที่จะขับรถบนท้องถนนได้

ใบอนุญาตขับขี่จึงมีความสำคัญต่อผู้ขับขี่อย่างยิ่ง โดยเป็นสิ่งที่ผู้ขับรถใช้ถนนจำเป็นต้องมี โดยผู้ขับขี่จะต้องมีพกติดตัวไว้เสมอเมื่อขับรถตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้ และการได้มาซึ่งใบอนุญาตขับขี่ตามที่กฎหมายกำหนดไว้นั้น ประกอบไปด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขต่าง ๆ ที่ผู้ต้องการขอรับใบอนุญาตต้องปฏิบัติตาม ตลอดจนการทดสอบทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ที่เป็นการวัดความรู้ความสามารถของผู้ที่ขอรับใบอนุญาตขับขี่ เพื่อให้ผู้ขอรับใบอนุญาตขับขี่นั้นได้แสดงให้เห็นถึงความรู้และความสามารถของตนที่มีต่อการขับขี่

การสอบใบอนุญาตขับขี่มีการเปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขอยู่เสมอ ทั้งการทดสอบสมรรถภาพร่างกาย การอบรม การทดสอบในทางทฤษฎี และการทดสอบในทางปฏิบัติ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาถึงพัฒนาการของการสอบใบอนุญาตขับขี่ของกรมการขนส่งทางบก ระหว่างปี พ.ศ. 2554 – 2561 เพื่อให้ทราบถึงการพัฒนาการของการสอบใบอนุญาตขับขี่ และความคาดหวังในการเปลี่ยนแปลงการสอบใบอนุญาตขับขี่ ทั้งในเรื่องของหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ในการขอรับใบอนุญาตขับขี่ของกรมการขนส่งทางบกที่เกิดขึ้น ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนั้นมีความแตกต่างกันในด้านใดบ้าง

* บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระเรื่อง **พัฒนาการการสอบใบอนุญาตขับขี่ของกรมการขนส่งทางบก ระหว่างปี พ.ศ. 2554 – 2561** โดยมีอาจารย์ ดร.ผกาวัลดี สุพรรณจิตวนา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

** นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต โครงการการจัดการงานสาธารณะ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) เพื่อศึกษาความคาดหวังในการเปลี่ยนแปลง การสอบใบอนุญาตวิชาชีพ ระหว่างปี พ.ศ. 2554 – 2561 2) เพื่อศึกษาเกณฑ์การสอบใบอนุญาต วิชาชีพ ระหว่างปี พ.ศ. 2554 – 2561 และ 3) เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลการสอบ ใบอนุญาตวิชาชีพ ระหว่างปี พ.ศ. 2554 – 2561

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษา เรื่อง พัฒนาการการสอบใบอนุญาตวิชาชีพ ระหว่างปี พ.ศ. 2554 – 2561 ครั้ง นี้ เป็นวิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร โดยการทบทวนวรรณกรรม หนังสือ วารสาร บทความ ทฤษฎี แนวความคิด วิจัย วิทยานิพนธ์ ตลอดจนสถิติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับพัฒนาการการสอบ ใบอนุญาตวิชาชีพ

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยใช้การ วิเคราะห์เนื้อหาอย่างเป็นระบบตามประเด็นเนื้อหาที่ศึกษา โดยผู้ศึกษาจะแปลภาษาเป็นข้อมูล แบ่งแยกเป็นกลุ่มตามเนื้อหาและประเด็นหลัก คัดสรรข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งตัดทอนข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องออกไป จากนั้นนำมาทำการวิเคราะห์ข้อมูล และแสดงข้อมูลในรูปของการบรรยาย

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

จากผลการศึกษาสรุปได้ว่า

ประเด็นที่ 1 ความคาดหวังในการเปลี่ยนแปลงการสอบใบอนุญาตวิชาชีพ ระหว่างปี 2554 – 2561

ตัวเลขของอุบัติเหตุบนท้องถนนที่เพิ่มขึ้นนั้นเป็นเหมือนแรงจูงใจที่ทำให้กรมการขนส่ง ทางบกมีแนวคิดในการเปลี่ยนแปลงการสอบใบอนุญาตวิชาชีพ โดยที่การเปลี่ยนแปลงการสอบ ใบอนุญาตวิชาชีพให้มีความเข้มข้นยิ่งขึ้น มีเป้าหมายเพื่อต้องการให้ประชาชนนั้นมีความรู้เพิ่ม มากขึ้น โดยที่กรมการขนส่งทางบกนั้นมีความคาดหวังว่าความพยายามของหน่วยงานที่ต้องการให้ ประชาชนมีความรู้ในการขับขี่มากยิ่งขึ้นนั้นจะทำให้ประชาชนได้รับความรู้เพิ่มมากขึ้นจริง ๆ และนำไปสู่การปฏิบัติตามกฎจราจรอย่างเคร่งครัดในการขับขี่บนท้องถนน

ประเด็นที่ 2 เพื่อศึกษาเกณฑ์การสอบใบอนุญาตวิชาชีพ ระหว่างปี พ.ศ. 2554 – 2561

เกณฑ์การสอบใบอนุญาตขับขี่นั้นประกอบไปด้วย การอบรม การทดสอบสมรรถภาพ การทดสอบข้อเขียน และการทดสอบขับรถ ซึ่งเกณฑ์การสอบที่มีการเปลี่ยนแปลงสำคัญในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2554 – 2561 ได้แก่ การอบรม และ การทดสอบข้อเขียน ซึ่งการอบรมนั้นได้มีการเพิ่มจำนวนชั่วโมงการอบรมขึ้นจาก 4 ชั่วโมง เป็น 5 ชั่วโมง และการทดสอบข้อเขียนนั้น จากเดิมที่มีเกณฑ์ในการสอบผ่านอยู่ที่ไม่น้อยกว่าร้อยละ 75 เพิ่มเป็นไม่น้อยกว่าร้อยละ 90 ในส่วนของการทดสอบสมรรถภาพและการทดสอบขับรถนั้นยังไม่มีเปลี่ยนแปลง

ประเด็นที่ 3 เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลการสอบใบอนุญาตขับขี่ ระหว่างปี พ.ศ. 2554 – 2561

จากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนั้นในส่วนของประชาชนมีทั้งผู้ที่ทราบถึงการเปลี่ยนแปลง และผู้ที่ไม่ทราบถึงการเปลี่ยนแปลง ซึ่งโดยภาพรวมของการเปลี่ยนแปลงของเกณฑ์การสอบนั้น เป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น ในส่วนของการนำระบบอิเล็กทรอนิกส์เข้ามาใช้ในการปฏิบัติงาน ทำให้องค์กรมีความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ การผ่อนคลายงานไปสู่ภาคเอกชนนั้นทำให้ประชาชนได้รับบริการที่สะดวกรวดเร็ว ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน และเป็นทางเลือกให้กับประชาชนอย่างแท้จริง อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงการสอบใบอนุญาตขับขี่ก็ยังมีปัญหาและอุปสรรคเกิดขึ้น ซึ่งได้แก่ การใช้ระยะเวลาในการทำตามขั้นตอนเพื่อให้ได้รับใบอนุญาตขับขี่ การไม่เตรียมความพร้อมของประชาชนก่อนขอรับใบอนุญาตขับขี่ ปัญหาของเทคโนโลยีเมื่อเกิดเหตุสุดวิสัย เช่น ไฟดับ ระบบล่ม ตลอดจนปัญหาของค่าบริการของหน่วยงานเอกชนที่มีราคาแพง

อภิปรายผล

ผลการศึกษาวิจัยเรื่อง พัฒนาการการสอบใบอนุญาตขับขี่ระหว่างปี พ.ศ. 2554 – 2561 ของกรมการขนส่งทางบก ระหว่างปี พ.ศ. 2554 – 2561 มีประเด็นสำคัญที่ผู้วิจัยนำมาอภิปราย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาความคาดหวังในการเปลี่ยนแปลงการสอบใบอนุญาตขับขี่ ระหว่างปี พ.ศ. 2554 – 2561 ของกรมการขนส่งทางบกนั้น ผลการวิจัยศึกษาครั้งนี้ พบว่า สิ่งที่เป็นแรงจูงใจให้เกิดการเปลี่ยนแปลง คือ ต้องการให้ประชาชนได้รับความรู้เพิ่มมากขึ้น เพื่อก่อให้เกิดจิตสำนึกที่ดีในการขับขี่บนท้องถนน ซึ่งทางกรมการขนส่งทางบกนั้นมีเป้าหมายว่าประชาชนจะได้รับความรู้เพิ่มขึ้นจริง ๆ เมื่อได้รับความรู้เพิ่มขึ้นแล้ว ก็คาดหวังว่าประชาชนนั้นจะมีความรู้และ

จิตสำนึกที่ดีขึ้นจนนำไปสู่การปฏิบัติจริงบนท้องถนน เมื่อประชาชนปฏิบัติตามกฎอย่างเคร่งครัด แล้วนั้นก็เป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยลดอุบัติเหตุที่จะเกิดขึ้นได้ สอดคล้องกับงานของ เจตพล ดวงสงค์ (มปป) ที่กล่าวว่า ทฤษฎีความคาดหวังมุ่งอธิบายพฤติกรรมของบุคคลว่าเป็นเรื่องของเป้าหมายของบุคคล และความคาดหวังในการบรรลุเป้าหมาย และความคาดหวังในการที่จะแสดงพฤติกรรมเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งบุคคลจะต้องสามารถกำหนดและเข้าใจผลที่ต้องการจะบรรลุและโอกาสที่จะบรรลุผลดังกล่าว และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมใจ คันทะเสน และ ผศ.ดร.พนมพร จินดาสมุทร (2556) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ยุทธศาสตร์การพัฒนาการให้บริการออกใบอนุญาตขับขี่ยานพาหนะของหน่วยงานคุ้มครองพาหนะและการขับขี่ แผนกโยธาธิการและขนส่งแขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยศึกษาแนวทางการพัฒนาการปฏิบัติงานของหน่วยงานคุ้มครองพาหนะและการขับขี่ แผนกโยธาธิการและขนส่งแขวงคำม่วน ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และจะได้นำผลการศึกษาไปใช้เป็นต้นแบบของการพัฒนาการให้บริการออกใบอนุญาตขับขี่ยานพาหนะของหน่วยงานคุ้มครองพาหนะและการขับขี่ แผนกโยธาธิการและขนส่งแขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

2. เพื่อศึกษาเกณฑ์การสอบใบอนุญาตขับขี่ ระหว่างปี พ.ศ. 2554 – 2561 ผลการวิจัยศึกษาครั้งนี้พบว่า เกณฑ์มีการเปลี่ยนแปลงในส่วนของกรอบและการทดสอบข้อเขียน การทดสอบสมรรถภาพและการทดสอบขับรถในระหว่างปี พ.ศ. 2554 – 2561 นั้นยังไม่มีเปลี่ยนแปลง แต่ในส่วนของกรอบการทดสอบสมรรถภาพนั้น ทางกรมการขนส่งทางบกอยู่ในระหว่างการศึกษานำระบบอิเล็กทรอนิกส์เข้ามาใช้ในการให้บริการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ โพรวัส (Provus) (อ้างถึงใน อนุวัฒน์ ถืออยู่, 2554, หน้า 46-47) ที่กล่าวว่า การกำหนดเกณฑ์จะต้องพิจารณาตัวแปรทั้งหลายทั้งในส่วนของปัจจัยเบื้องต้น การปฏิบัติและผลผลิตด้วย กระบวนการที่สัมพันธ์ทั้งระบบในการประชุมเพื่อหาเกณฑ์แบบแผนโปรแกรม สิ่งสำคัญที่ต้องคำนึงถึงคือ จะต้องสร้างความเห็นพ้องต้องกัน (Consensus) ให้เกิดขึ้นด้วย เพราะการเห็นพ้องต้องกันนี้จะนำไปสู่การยอมรับและนำเกณฑ์ไปใช้ต่อไป และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภกร ยงพิพัฒน์ (2558) ที่ศึกษาเรื่อง การพัฒนาระบบทดสอบใบขับขี่ภาคปฏิบัติ Virtual Reality โดยเป็นงานวิจัยที่นำระบบภาพเสมือนจริง Virtual Reality เข้ามาทำเป็นระบบเกมเพื่อทดสอบขับขี่ในโลกเสมือนจริง โดยการจำลองพื้นที่ทดสอบและถนนจริงขึ้นมาเพื่อทดสอบและทดสอบขับขี่ โดยพัฒนาระบบจากโปรแกรม Unity3D และควบคุมการขับขี่ด้วย Car Controller และงานวิจัยของ สุนันทา กลิ่นถาวร; ญัฐพงษ์ พันธุ์มณี และ นิลาวรรณ ถินวาสนา (2561) ที่ศึกษาเรื่อง

การศึกษาองค์ประกอบของแอปพลิเคชันคู่มือเตรียมสอบใบขับขี่บนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ โดยเป็นงานวิจัยที่มีแนวคิดในการพัฒนาแอปพลิเคชันคู่มือเตรียมสอบใบขับขี่บนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ เพื่อเป็นการให้ความรู้และฝึกการทำแบบทดสอบ อีกทั้งยังเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนเข้ารับการทดสอบจริงให้แก่ผู้ใช้งานแอปพลิเคชันได้อีกด้วย ซึ่งเป็นงานวิจัยที่ศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการสอบใบอนุญาตขับขี่ในอนาคตได้

3. เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลการสอบใบอนุญาตขับขี่ ระหว่างปี พ.ศ. 2554 – 2561 ผลการวิจัยศึกษาครั้งนี้พบว่า ทางกรมการขนส่งทางบกได้นำระบบอิเล็กทรอนิกส์เข้ามาใช้ในการปฏิบัติงานตั้งแต่ พ.ศ. 2554 และยังใช้เรื่อยมาจนถึงในปัจจุบัน การนำระบบอิเล็กทรอนิกส์เข้ามาใช้ในการให้บริการ ทำให้ทางกรมการขนส่งทางบกนั้นสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีความโปร่งใสและตรวจสอบได้ ลดการใช้ดุลยพินิจของผู้ควบคุมการสอบ และสามารถให้บริการประชาชนได้รวดเร็วยิ่งขึ้น แต่ก็ยังไม่รวดเร็วมากพอจนตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน ในปี พ.ศ. 2557 จึงได้ทำการผ่อนถ่ายงานบางส่วนให้แก่ภาคเอกชน สอดคล้องกับแนวคิดของ ณิชชา จินสั๊กโต และคณะ (2559) และ กัญญาณัฐ เสียงใหญ่ (2558, หน้า 4) ที่กล่าวว่า การจัดการภาครัฐแนวใหม่นั้น รัฐได้มีการถ่ายโอนกิจการให้แก่ภาคเอกชนในบางส่วนเพื่อลดการผูกขาดจากรัฐ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณิชชา จินสั๊กโต และคณะ (2559) ที่ศึกษาเรื่อง การประเมินผลการบริการที่เป็นเลิศในการต่อทะเบียนรถแบบเลื่อนล้อต่อภาษี (Drive Thru for Tax) ของสำนักงานขนส่งจังหวัดชลบุรี โดยผลการศึกษาพบว่า โครงการเลื่อนล้อต่อภาษี (Drive Thru for Tax) เกิดขึ้นมาจากการพยายามแก้ไขปัญหาการบริการที่ล่าช้าและปริมาณรถที่แออัดภายในสำนักงานขนส่ง โดยได้รับเอานโยบายของทางกรมการขนส่งทางบก มาจัดทำให้เกิดขึ้นภายในสำนักงาน เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนนั่นเอง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา

1. การพัฒนาที่เกิดขึ้นกับการสอบใบอนุญาตขับขี่นั้น แสดงให้เห็นว่าทางกรมการขนส่งทางบกได้เล็งเห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นและได้คิดไตร่ตรองแล้ว ถึงได้สร้างกฎเกณฑ์ต่าง ๆ เหล่านี้ขึ้นมาจนนำมาสู่การเปลี่ยนแปลง ที่มุ่งหวังว่าการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนี้จะนำไปสู่ผลลัพธ์ทางการปฏิบัติที่ดีขึ้น

2. การเปลี่ยนแปลงเกณฑ์ในการสอบใบอนุญาตขับขี่ที่สำคัญนั้น มักเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ให้ความสำคัญกับผู้ขอรับใบอนุญาตขับขี่ แต่ไม่ครอบคลุมถึงผู้ขอต่อใบอนุญาตขับขี่ การให้ความสำคัญกับผู้ขอรับใบอนุญาตขับขี่มากกว่าผู้ขอต่อใบอนุญาตขับขี่ ไม่อาจตอบสนองต่อการ

ลดการเกิดอุบัติเหตุได้ เนื่องจากไม่มีอะไรที่สามารถวัดได้ว่าผู้ที่พึงมีใบอนุญาตขับขี่ได้ไม่นานนั้น ขับขี่อย่างประมาท ผู้ขับขี่อย่างประมาทอาจเป็นผู้ที่มีใบอนุญาตขับขี่มานานแล้วก็ได้ ซึ่งทางกรมการขนส่งทางบกควรตระหนักถึงการให้ความสำคัญกับผู้ที่ยังมีใบอนุญาตขับขี่ด้วย

3. การนำระบบอิเล็กทรอนิกส์เข้ามาใช้ในการอบรมและการทดสอบ ทำให้ทางกรมการขนส่งทางบกนั้นลดการใช้ดุลยพินิจ และมีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้จริง แต่อาจก่อให้เกิดความเข้มข้นในการสอบใบอนุญาตขับขี่มากขึ้น จนกลายเป็นการขอรับใบอนุญาตขับขี่นั้นขอได้ยากเกินไป ซึ่งอาจทำให้ผู้ที่ขอรับใบอนุญาตขับขี่นั้นมีปัญหาในเรื่องของการสอบไม่ผ่านบ่อยครั้ง ต้องหาเวลามาทดสอบแก้ตัวใหม่ จนอาจก่อให้เกิดการเบื่อหน่าย และนำไปสู่การกระทำผิด เช่น การซื้อใบอนุญาตขับขี่ เป็นต้น

4. การถ่ายโอนงานไปสู่ภาคเอกชนนั้นทำให้ประชาชนมีทางเลือกในการเข้าใช้บริการได้มากขึ้น แต่ค่าบริการของภาคเอกชนที่มีราคาแพงนั้นก็ยังเป็นปัญหา และทำให้ประชาชนส่วนใหญ่เลือกใช้บริการกับทางกรมการขนส่งทางบกเช่นเดิม ดังนั้น ควรมีการปรับราคาค่าบริการของทางภาคเอกชนให้อยู่ในอัตราที่ประชาชนส่วนใหญ่สามารถเข้าถึงได้ง่ายมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาถึงความพร้อมของประชาชนในการขอรับใบอนุญาตขับขี่ ทั้งในส่วนของ การอบรมและการทดสอบ
2. ศึกษาการเปลี่ยนแปลงของสิ่งต่าง ๆ ในการสอบใบอนุญาตขับขี่ ที่มีผลกระทบต่อภาคเอกชน เช่น โรงเรียนสอบขับรถ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กลุ่มสถิติการขนส่ง. (2562). สถิติจำนวนรถจดทะเบียนใหม่ตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์ และกฎหมายว่าด้วยการขนส่งทางบก ปี พ.ศ. 2562 ทั่วประเทศ. กองแผนงานการขนส่ง, กรมการขนส่งทางบก. ค้นเมื่อ 11 กุมภาพันธ์ 2562 จาก <https://web.dlt.go.th/statistics/>

กัญญาณัฐ เสียงใหญ่. (2558). แนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ สู่การแปรรูปรัฐวิสาหกิจไทย. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. ค้นเมื่อ 23 มีนาคม 2562 จาก http://human.bsru.ac.th/search/sites/default/files/new_public_management_for_privatization_in_thailand.pdf

เจตพล ดวงสงค์. (มปป). ทฤษฎีความคาดหวัง (Expectancy Theory). ค้นเมื่อ 28 มีนาคม 2562 จาก

<http://www.repository.rmutt.ac.th/bitstream/handle/123456789/2571/146611.pdf?sequence=3>

ณัชชา จินสั๊กโต และคณะ. (2559). การประเมินผลการบริการที่เป็นเลิศในการต่อทะเบียนรถแบบเลื่อนล้อต่อภาษี (Drive Thru for Tax) ของสำนักงานขนส่งจังหวัดชลบุรี. หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์บัณฑิต. คณะวิทยาการจัดการ. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ศุภกร ยงพิพัฒน์. (2558). การพัฒนาระบบทดสอบใบขับขี่ภาคปฏิบัติ Virtual Reality. การค้นคว้าอิสระหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศและการจัดการ, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ. ค้นเมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2562 จาก file:///C:/Users/user/Downloads/supakorn_yong.pdf

สมใจ คันทะเสน และ ผศ.ดร.พนมพร จินดาสมุทร. (2556). ยุทธศาสตร์การพัฒนาการให้บริการออกใบอนุญาตขับขี่ยานพาหนะของหน่วยงานคุ้มครองพาหนะและการขับขี่แผนกโยธาธิการและขนส่งแขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม. ค้นเมื่อ 10 กุมภาพันธ์ 2562 จาก <file:///C:/Users/user/Downloads/44593-Article%20Text-103547-1-10-20151229.pdf>

สุนันทา กลิ่นถาวร; ณัฐพงษ์ พันธุ์มณี และ นิลาวรรณ ถินวาสนา. (2561). การศึกษาองค์ประกอบของแอปพลิเคชันคู่มือเตรียมสอบใบขับขี่บนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์. วารสารโครงการวิทยาการคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ. ค้นเมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2562 จาก <http://it.rmu.ac.th/project-journal/assets/uploads/formidable/6/4-1-1-p1-8.pdf>

อนุวัฒน์ ถืออยู่. (2554). การพัฒนาเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพค่ายมวยในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.